

RAPORT DE ACTIVITATE ACTIVITY REPORT

2014

CUPRINS:

1. Mesajul Directorului MOLDAC
2. Organigrama MOLDAC
3. Consiliul de Acreditare
4. Comitetele Tehnice
5. Personal MOLDAC
6. Realizări 2014 :
  - 6.1 Acreditări / extinderi de domenii
  - 6.2 Activități de promovare a acreditării
  - 6.3 Colaborare la nivel național
  - 6.4 Colaborare la nivel internațional
  - 6.5 Twinning
7. Rezultate financiare

CONTENTS:

1. The message of MOLDAC Director
2. MOLDAC Organizational chart
3. Accreditation Council
4. Technical Committee
5. Human resources of MOLDAC
6. Achievements 2014:
  - 6.1 Accreditations / extension of accreditation activity
  - 6.2 Activities to promote accreditation
  - 6.3 National cooperation
  - 6.4 International cooperation
  - 6.5 Twinning project
7. Financial results

Month	Price	Change
FEB	\$370.00	22.60%
MAR	\$474.00	28.11%
APR	\$627.00	32.28%
FEB	\$491.00	31.00%
MAR	\$643.21	29.90%
APR	\$371.00	25.80%
FEB	\$205.00	17.20%
MAR	\$240.26	16.96%
APR	\$539.00	25.80%
FEB	\$592.00	25.80%
MAR	\$820.51	37.60%
APR	\$574.00	21.60%
FEB	\$369.00	37.60%
MAR	\$507.74	37.60%
APR	\$190.00	3.80%
FEB	\$197.27	2.05%
MAR	\$280.00	41.52%
APR	\$284.48	1.57%
FEB	\$107.00	9.00%
MAR	\$116.63	8.99%
APR	\$156.00	23.20%
FEB	\$280.00	13.00%
MAR	\$432.00	54.29%
APR	\$181.00	9.20%
FEB	\$197.65	9.20%
MAR	\$188.00	5.60%
APR	\$794.00	39.20%
FEB	\$502.00	34.20%
MAR	\$673.68	34.20%
APR	\$99.00	17.00%
FEB	\$700.83	17.00%

Commodity	Price
Gold	\$194.00
Platinum	\$116.00
Silver	\$175.00
Copper	\$108.00
Steel	\$188.00
Bauxite	\$290.00
Manganese	\$194.00
Aluminum	\$235.00
Chrome	\$223
Nickel	\$269
Wool	\$173.03
Fur	\$151.07
Sateen	\$216.11
Silk	\$84
Oil	\$5

Mesajul Directorului MOLDAC

The message of MOLDAC Director

Obiectivul strategic al MOLDAC este de a obține statutul de semnatar MOLDAC al Acordului de Recunoaștere Bilaterală cu Cooperarea Europeană pentru Acreditare (EA BLA).

În scopul realizării acestui obiectiv au fost efectuate următoarele acțiuni:

- Armonizarea documentelor MOLDAC cu cerințele ISO/CEI 17011, Regulamentul CE 765/2008 și documentele organismelor europene și internaționale de acreditare EA/ ILAC/IAF,
- Îmbunătățirea performanței personalului implicat în procesul de acreditare,
- Ameliorarea activității structurilor consultative ale MOLDAC: Consiliul de Acreditare, Comitetele Tehnice.

Obținerea de către MOLDAC a statutului de semnatar EA BLA va avea un impact benefic asupra agenților economici din Republica Moldova, deoarece rapoartele și certificatele emise de organismele de evaluarea conformității acreditate de MOLDAC vor fi recunoscute de către semnatarii Acordului de Recunoaștere EA MLA. Ca rezultat va fi facilitat comerțul transfrontalier și se vor lichida barierele tehnice în calea comerțului,

The strategic objective of MOLDAC is to obtain the Bilateral Recognition Agreement signatory status of the European co-operation for Accreditation (EA BLA).

In order to achieve this objective there were undertaken the following actions:

- Harmonization of MOLDAC documents with ISO/IEC 17011, Regulation (EC) no. 765/2008 and European and international accreditation documents EA / ILAC/ IAF,
- Improvement of performance of MOLDAC's personnel involved in the accreditation process,
- Improvement of the activity of MOLDAC's advisory structures: Accreditation Council, Technical Committees.

Obtaining the EA BLA signatory status will have a beneficial impact on economic agents from Republic of Moldova, as the reports and certificates issued by conformity assessment bodies accredited by MOLDAC will be recognized by the other signatories of EA MLA Recognition Agreement. As a result, the cross frontier trade will be facilitated and the technical barriers to trade will be removed and will be

precum și se va asigura protecția consumatorului, protecția mediului și securității.

Anul 2014 a fost marcant prin realizarea Planului de acțiuni, ca urmare a depunerii cererii la secretariatul Cooperării Europene pentru Acreditare EA la data de 18 decembrie 2013 pentru obținerea statutului de semnatar al Acordului de Recunoaștere Bilaterală EA BLA. În rezultatul evaluării documentelor transmise, EA a luat decizia de a demara procesul de evaluare paritară și a nominalizat conducătorul echipei de evaluare și perioada de 26-27 ianuarie 2015 pentru preevaluare.

Pe parcursul anului 2014 s-au aflat în vizită la MOLDAC Președintele ILAC Peter UNGER și Președintele Cooperării Europene de Acreditare EA Thomas FACKLAM, care s-au întâlnit cu reprezentanții autorităților de reglementare, toate laboratoarele de încercări, părțile interesate și au explicat foarte clar mecanismele existente la nivel european și internațional privind rolul acreditării în facilitarea comerțului transfrontalier și lichidarea barierelor în calea comerțului.

Un eveniment important al anului 2014 a fost încheierea proiectului Twinning la care au participat oficiali UE (E. S. dl. Pirkka TAPIOLA, Ambasador al UE la Chișinău, E. S. dl. Matthijs van BONZEL, Ambasador al Olandei în România și Republica Moldova, E.S. dna. Ingrid TERSMAN, Ambasador al Suediei în Republica Moldova), care au transmis un mesaj de apreciere a rezultatelor MOLDAC obținute în cadrul proiectului și au menționat perspectiva reală a MOLDAC de a deveni semnatar al Acordului EA MLA.

assured the consumer protection, environment and security protection.

2014 was marked by the achievement of the Action Plan as a result of the application on 18 December 2013 to the Secretariat of European co-operation for Accreditation in order to obtain the signatory status of Bilateral Recognition Agreement (EA BLA).

After the evaluation of the documents submitted, EA has decided to start the process of peer review and assigned the team leader of the evaluation team. During the period of 26 to 27 January, 2015 MOLDAC was subject to the EA preliminary peer evaluation.

During 2014 MOLDAC was visited by ILAC Chair, Mr. Peter Unger, and by EA Chair, Mr. Thomas FACKLAM who met with the representatives of the regulatory authorities, all testing laboratories, and interested parties and explained in detail the existing mechanisms at the European and international level on the role of accreditation in facilitating cross-border trade and the removal of barriers to trade.

An important event of 2014 year was the closing of Twinning project where the EU officials have participated (H.E. Mr. Pirkka TAPIOLA, Ambassador EU Delegation, H.E. Mr. Matthijs van BONZEL, Ambassador of the Netherlands to Romania and the Republic of Moldova, H.E. Mrs. Ingrid TERSMAN, Ambassador of Sweden to the Republic of Moldova), who mentioned the MOLDAC successes during Twinning project and real perspective of becoming of MOLDAC the EA MLA signatory.

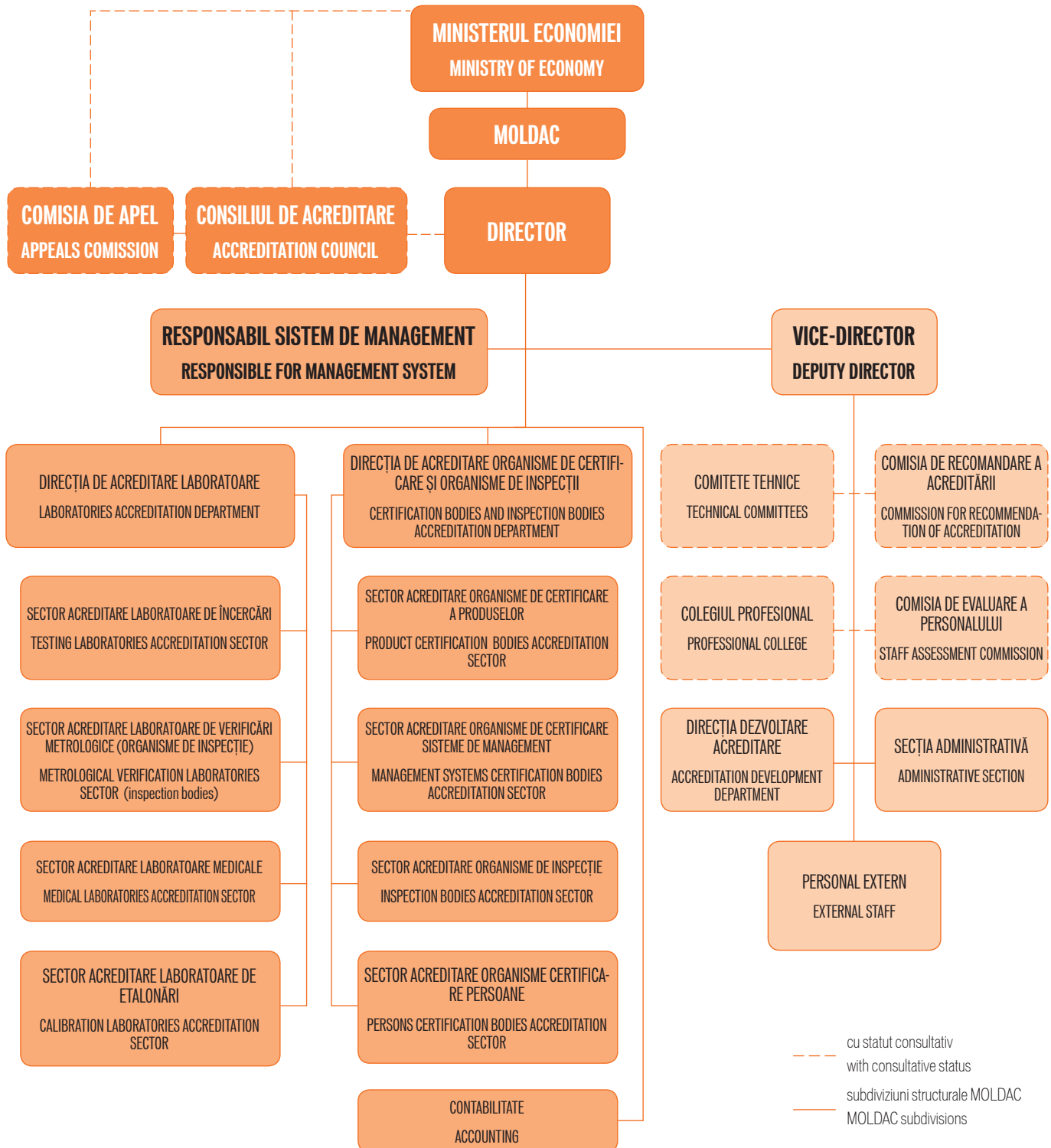

Conferința de încheiere a proiectului TWINNING

Closing conference of the Twinning Project

Organigrama MOLDAC

MOLDAC Organizational chart

Consiliul de Acreditare

Conform art. 10 din Legea nr. 235 din 01.12.2011, Consiliul de Acreditare este constituit din 15 membri, reprezentanți ai următoarelor grupuri de părți interesate:

1. Autorități cu funcții de reglementare;
2. Organisme de evaluare a conformității;
3. Beneficiari ai activităților de evaluare a conformității;
4. Consumatori.

Secretariatul Consiliului de Acreditare este asigurat de către MOLDAC. Deciziile Consiliului de Acreditare sunt luate prin simpla majoritate, fiecare grup având un singur vot, și au caracter consultativ pentru MOLDAC.

1. Autoritățile de reglementare

CANDU Andrian	Ministerul Economiei	Viceprim-ministru, ministru
TRIBOI Valeriu	Ministerul Economiei	Viceministru
ZOLOTKOV Anatolie	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	Viceministru
SENIC Iurie	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Șef Serviciu Producție Ecologică și Produse de Origine

2. Organismele de evaluare a conformității

PRISAC Victoria	Asociația Patronală Profesională în domeniul Metrologiei și Calității Produselor	Vicepreședinte
CATAN Victor	Asociația Patronală în domeniul Conformității Produselor din Republica Moldova	Președinte
ȘARGAROVȘCHI Vadim	Organismul de Certificare a Produselor cu Grad Sport de Pericol	Conducător
DRAGANCEA Vitalie	Institutul Național de Metrologie	Director General

Accreditation Council

According to art. 10 of Law no. 235 of 01.12.2011, the Accreditation Council consists of 15 members, representatives of the following interested parties:

1. Regulatory authorities;
2. Conformity assessment bodies;
3. Beneficiary of the conformity assessment activities;
4. Consumers.

Accreditation Council Secretariat is provided by MOLDAC. Decisions of the Accreditation Council are taken by simple majority, each group having one vote, and are advisory for MOLDAC.

1. Regulatory authorities

CANDU Andrian	Ministry of Economy	Deputy Prime Minister, Minister
TRIBOI Valeriu	Ministry of Economy	Deputy Minister
ZOLOTKOV Anatolie	Ministry of Regional Development and Construction	Deputy Minister
SENIC Iurie	Ministry of Agriculture and Food Industry	Head of Organic Production and Products of Origin

2. Conformity Assessment Bodies

PRISAC Victoria	Professional Employers Association in the field of Metrology and Quality Products	Vice-chairman
CATAN Victor	Product Conformity Employers Association in Moldova	Chairman
ȘARGAROVȘCHI Vadim	Certification Body Products with Higher Risk	Manager
DRAGANCEA Vitalie	National Institute of Metrology	General Director

3. Beneficiarii activităților de evaluare a conformității

OLARU Tudor	Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova	Vicepreședinte
SLUSARI Alexandru	Federația Națională a Patronatului din Agricultură și Industria Alimentară	Președinte
CABA Pavel	Federația Patronală a Constructorilor, Drumarilor și a Producătorilor Materialelor de Construcție	Președinte
BADAREU Victor	Asociația Producătorilor și Exportatorilor de Vin	Director executiv

4. Consumatorii

PLOTNIC Olese	Agenția pentru Protecția Consumatorilor	Director interimar
MOȚOC Nicolae	Centrul pentru Protecția Consumatorilor	Specialist
SPOIALĂ Eugenia	Centrul Național de Acreditare MOLDAC	Director

Consiliul de Acreditare este organizat și funcționează în baza Regulamentului Consiliului de Acreditare, aprobat prin ordinul Ministrului Economiei nr. 51 din 08.04.2013.

Consiliul de Acreditare se întâlnește semestrial sau ori de câte ori este necesar, precum și la solicitarea a cel puțin 3 membri ai Consiliului. În anul 2014 au avut loc 2 ședințe ale Consiliului de Acreditare la care au fost discutate subiectele privind acțiunile care au rezultat din depunerea de către MOLDAC a cererii de a deveni semnatar EA BLA.

3. Beneficiaries of conformity assessment activities

OLARU Tudor	Chamber of Commerce and Industry of Republic of Moldova	Vice-chairman
SLUSARI Alexandru	National Federation of Patronage in Agriculture and Food Industry	Chairman
CABA Pavel	Patronage Federation of Construction, Road Workers and Building Materials Producers	Chairman
BADAREU Victor	Association of Wine Producers and Exporters	Executive Director

4. Consumers

PLOTNIC Olese	Consumer Protection Agency	Interim Director
MOȚOC Nicolae	Center for Consumer Protection	Specialist
SPOIALĂ Eugenia	National Accreditation Centre MOLDAC	Director

The Accreditation Council is organized and operates based on Accreditation Council Regulation approved by the Minister of Economy no. 51 of 08.04.2013.

The Accreditation Council meets half-early or whenever necessary, and at the request of at least three Council members. In 2014 there were two meetings of the Accreditation Council in which were discussed topics related to the actions resulting from the submission by MOLDAC of the application to become an EA BLA signatory.

Comitetele Tehnice

MOLDAC are accesul asigurat la expertiză prin intermediul Comitetelor Tehnice, în componența cărora sunt incluși reprezentanți ai Universității Tehnice, Academiei de Științe, Universității de Stat, Asociațiilor Profesionale, Autorităților, etc.

În cadrul MOLDAC au fost create următoarele Comitete Tehnice:

- Comitetul Laboratoare – pentru aspectele tehnice legate de laboratoare de încercări, etalonări, medicale și încercări nedistructive,
- Comitetul Certificare și Inspecție – pentru aspectele tehnice legate de certificare (sisteme de management, produse, persoane, etc.) și inspecție.

Pe parcursul anului 2014 au avut loc 5 ședințe ale Comitetului Laboratoare la care au fost discutate și avizate documentele referitoare la acreditarea laboratoarelor (privind trasabilitatea, participarea la PT/ILC, gradarea neconformităților, implementarea standardelor noi în sectorul microbiologia sanitară și programarea PT/ILC la nivel național pentru anul 2015).

Pe parcursul anului 2014 au avut loc 4 ședințe ale Comitetului de Certificare și Inspecție la care au fost discutate și avizate documentele informative privind perioada de tranziție la ISO/TS 22003:2013, ISO/CEI 17021-3:2013 cerințele specifice pentru acreditarea organismelor de certificare produse ecologice inclusiv schemele de certificare.

Technical Committees

MOLDAC has secured access to expertise through Technical Committees, the structure which includes representatives of the Technical University, Academy of Sciences, State University, Professional Associations, Authorities, etc.

Within MOLDAC were created the following Technical Committees:

- Laboratory Committee - for the technical aspects related to testing laboratories, calibration laboratories, medical laboratories and non-destructive testing,
- Certification and Inspection Committee - for the technical aspects related to certification (management systems, products, persons, etc.) and inspection.

Four meetings of the Laboratory Committee were organized during 2014 year in which were discussed and approved documents relating to accreditation of laboratories (traceability, participation in PT/ILC, classification of non-conformities, implementation of new standards in the microbiology and programming PT/ILC at national level for 2015 year).

Three meetings of the Certification and Inspection Committee were organized during 2014 in which were discussed and approved the informative documents regarding the transition period to ISO/TS 22003:2013, ISO/IEC 17021-3:2013 specific requirements related to accreditation of certification bodies for organic products including certification schemes.

Personal MOLDAC

Realizările marcante ale MOLDAC din anul 2014 se datorează personalului competent implicat în procesul de acreditare.

În anul 2014 numărul Evaluatorilor Șefi, Evaluatorilor Tehnici, Experților Tehnici a crescut în comparație cu anul 2013 după cum este indicat în tabelul de mai jos:

Înregistrați	Nr. 2013	Nr. 2014
Evaluatori șefi	10	14
Evaluatori tehnici	79	85
Experți tehnici	73	89
Total	162	188

Și-au extins domeniul de competență 2 Evaluatori Șefi pentru:

- acreditarea laboratoarelor de etalonare -1,
- acreditarea laboratoarelor medicale -1.

Au fost aprobați 5 Evaluatori Șefi pentru următoarele domenii:

- acreditarea laboratoarelor de etalonare -1,
- acreditarea laboratoarelor medicale -1,
- acreditarea laboratoarelor de încercări -1,
- acreditarea laboratoarelor de încercări și verificări metrologice -1,
- acreditarea organismelor de certificare produse -1.

Human resources of MOLDAC

The remarkable achievements in 2014 by MOLDAC are obtained due to competent staff involved in the accreditation process.

In 2014 the number of Lead Assessors, Technical Assessors, and Technical Experts increased comparing to 2013 as indicated in the table below:

Registered	No. 2013	No. 2014
Lead Assessors	10	14
Lead Assessors	79	85
Technical Experts	73	89
Total	162	188

Two Lead Assessors extended their field of competence as follows:

- accreditation of calibration laboratories -1,
- accreditation of medical laboratories -1.

Five Lead Assessors were approved for the following fields:

- accreditation of calibration laboratories -1,
- accreditation of medical laboratories -1,
- accreditation of testing laboratories -1,
- accreditation of testing and metrological verification laboratories -1,
- accreditation of certification bodies for products -1.

Au fost aprobați 7 Evaluatori Tehnici pentru următoarele domenii:

- acreditarea organismelor de certificare produse ecologice -1,
- acreditarea laboratoarelor de etalonări și verificări metrologice -1,
- acreditarea laboratoarelor de etalonări -1,
- acreditarea laboratoarelor - 4.

Au fost angajați 32 Experți Tehnici noi pentru acoperirea domeniilor de competență MOLDAC

Personalul MOLDAC constă din:

Personal intern – 20 persoane, din care

- 11 Evaluatori Șefi.

Personal extern – 177, din care

- 3 Evaluatori Șefi,
- 85 Evaluatori Tehnici,
- 89 Experți Tehnici.

Seven Technical Assessors were approved for the following fields:

- accreditation of certification bodies for ecological products -1,
- accreditation of calibration and metrological verifications laboratories -1,
- accreditation of calibration laboratories -1,
- accreditation of laboratories - 4.

There were employed 32 new Technical Experts were employed in order to assure MOLDAC's competence for all its activities

MOLDAC personnel consists of:

Internal personnel – 20 persons, including:

- 11 Lead Assessors.

External personnel – 177, out of which:

- 3 Lead Assessors,
- 85 Technical Assessors,
- 89 Technical Experts.

Realizări 2014

6.1 În conformitate cu Legea 235/2011 MOLDAC prestează servicii de acreditare și instruirii

6.1.1 Acreditarea Organismelor de Evaluare a Conformității (OEC)

La acreditarea OEC se utilizează standardele internaționale și documentele EA, ILAC, IAF recunoscute la nivel european și internațional.

MOLDAC are acreditate 140 OEC, dintre care:

- Laboratoare de încercări conform ISO/CEI 17025 - 99,
- Laboratoare medicale conform ISO 15189 - 2,
- Organisme de certificare produse conform EN 45011, ISO/CEI 17065 - 22,
- Organisme de certificare sisteme de management al calității conform ISO/CEI 17021 - 3 ,
- Organisme de certificare sisteme de management siguranța alimentelor conform ISO/CEI 17021 și ISO/TS 22003 - 2 ,
- Laboratoare de verificări metrologice conform ISO/CEI 17020 - 10,
- Organisme de inspecție conform ISO/CEI 17020 - 2.

Achievements 2014

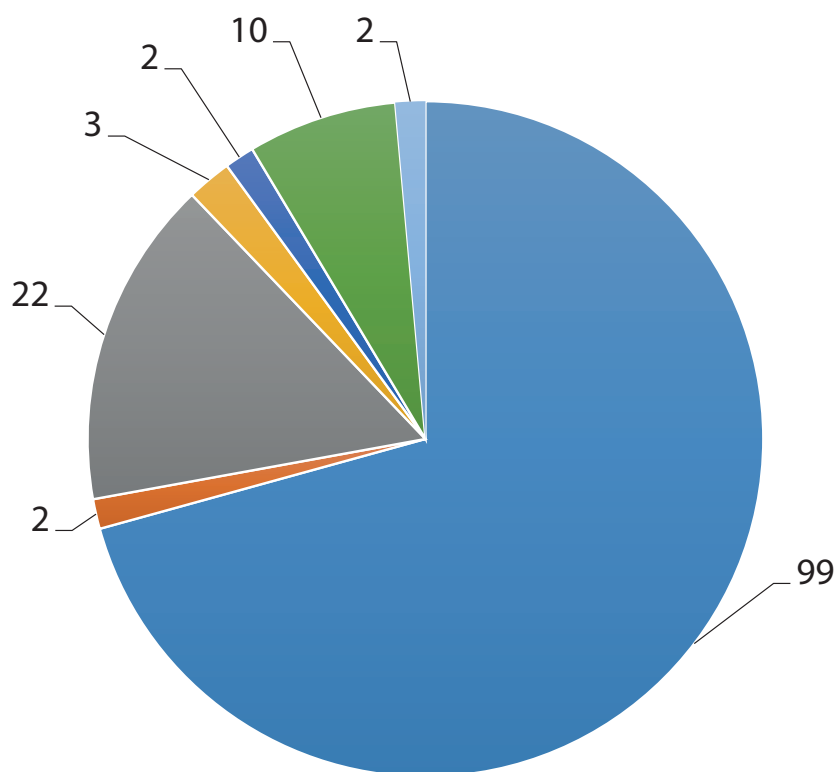
6.1 In accordance with Law 235/2011, MOLDAC provides services of accreditation and training

6.1.1 Accreditation of the Conformity Assessment Bodies (CAB)

For accreditation of CABs are used the international standards and EA, ILAC, IAF documents recognized at European and international level.

MOLDAC has accredited 140 CABs, out of which:

- Testing laboratories according ISO/IEC 17025 - 99,
- Medical laboratories according ISO 15189 - 2,
- Certification bodies for products according EN 45011, ISO/IEC 17065 - 22,
- Certification bodies for quality management systems according ISO/IEC 17021 - 3,
- Certification bodies for food safety management systems according ISO/IEC 17021 and ISO/TS 22003 - 2,
- Metrological verification laboratories according ISO/IEC 17020 - 10,
- Inspection bodies according ISO/IEC 17020 - 2.

- Laboratoare de încercări* ■ Testing laboratories
- Laboratoare medicale* ■ Medical laboratories
- Organisme de certificare produse* ■ Certification bodies for products
- Organisme de certificare sisteme de management al calității* ■ Certification bodies for quality management systems
- Organisme de certificare sisteme de management siguranța alimentelor* ■ Certification bodies for food safety management systems
- Laboratoare de verificări metrologice* ■ Metrological verification laboratories
- Organisme de inspecție* ■ Inspection bodies

MOLDAC și-a extins domeniul pentru acreditarea laboratoarelor de etalonare. 2 Laboratoare de etalonare sunt în proces de acreditare.

MOLDAC has extended its field of competence as to include the accreditation of calibration laboratories. 2 calibration laboratories are in process of accreditation.

6.1.2 Instruiri organizate de MOLDAC

Reprezentanți ai diferitor OEC.

Tip OEC	Standard	Nr. se- minare	Nr. per- soane
LÎ	ISO/CEI 17025	5	82
OCpr	ISO/CEI 17065	2	36
LVM	ISO/CEI 17020	1	14
OCpr	ISO 9001	1	8
OCpr	ISO 22000	1	11
Reprezențații LÎ, LVM, LM, OC	Modificarea docu- mentelor MOLDAC și necesitatea conformării cu noile prevederi	2	78
LE	ISO/CEI 17025	1	2
Laboratoare atestare	DG-05	2	30
Total	-	15	261

6.2 Activități de promovare a acreditării

Pe parcursul anului 2014 în scopul promovării acreditării ca un instrument prin care se evaluează competența organismelor de evaluare a conformității și elucidarea beneficiilor acreditării pentru antreprenori, autorități și consumatori au fost organizate conferințe, mese rotunde, întruniri în grupuri de lucru și comitete, la care au participat circa 600 de persoane. În cadrul conferințelor și meselor rotunde au fost discutate problemele și realizările în domeniul acreditării.

Masa rotundă cu participarea lui Peter UNGER – președintele ILAC

6.1.2 Trainings organized by MOLDAC

Representatives of different CAB.

CAB	Standard	No. seminars	No. persons
Testing Labs	ISO/IEC 17025	5	82
CBpr	ISO/IEC 17065	2	36
MVL	ISO/IEC 17020	1	14
CBpr	ISO 9001	1	8
CBpr	ISO 22000	1	11
Representative of TL, ML, MVL, CB	Changing MOLDAC documents and the need to comply with the new provisions	2	78
Calibration Labs	ISO/IEC 17025	1	2
Attested Labs	DG-05	2	30
Total	-	15	261

6.2 Activities promoting accreditation

With the propose of promoting accreditation as a tool to assess the competence of conformity assessment bodies and to elucidate the benefits of accreditation for contractors, authorities and consumers were organized conferences, roundtables, meetings in working groups and committees, where 600 people attended in 2014. During the conferences and roundtables they discussed the problems and achievements in the field of accreditation.

Roundtable with the participation of Peter UNGER – ILAC Chairman

Conform afirmațiilor făcute de Peter UNGER (Экономическое обозрение nr. 18, din 16.05.14) care a participat la un șir de întruniri cu personalul implicat în procesul de acreditare, inclusiv personalul MOLDAC: "În ceea ce privește personalul MOLDAC pot spune cu încredere că este competent ... din punct de vedere a aspectelor tehnice nu se presupune apariția unor bariere pentru semnarea Acordului EA/MLA".

According to statements made by Peter UNGER – ILAC Chairman, (Экономическое обозрение no. 18 of 16/05/14) who attended a series of meetings with staff involved in the accreditation process, including MOLDAC's staff: "Concerning the MOLDAC staff I can say that it is competent ... in terms of the technical aspects is not supposed to appear some obstacles for signing the EA MLA Agreement".

Conferință cu participarea lui Thomas FACKLAM – președintele EA

Conference with the participation of Thomas FACKLAM – EA Chairman

Încadrul mesei rotunde organizate cu participarea dlui. Thomas FACKLAM – președintele EA, reprezentanții organismelor de evaluare a conformității acreditate cît și a instituțiilor din domeniul infrastructurii calității au avut ocazia să discute direct privind obiectivele acreditării în UE și rolul Cooperării Europene pentru Acreditare EA în mișcarea liberă a produselor. În interviul acordat ziarului (Экономическое обозрение nr. 27, 01.08.2014) dl. FACKLAM a menționat: "Sistemul de acreditare din Republica Moldova corespunde cerințelor europene și internaționale."

During the round table organized with the participation of Thomas FACKLAM - EA Chair, representatives of accredited conformity assessment bodies as well as institutions of quality infrastructure had the opportunity to discuss directly the objectives of accreditation in the EU and the role of the European co-operation for Accreditation (EA) in free movement of products. In an interview with the newspaper (Экономическое обозрение no. 27, 01.08.2014) Mr. FACKLAM said: "The accreditation system in Moldova meets the European and international requirements."

6.3 Colaborarea la nivel național

Având în vedere că acreditarea este un instrument utilizat de autoritățile de reglementare pentru a evalua competența organismelor de evaluare a conformității pentru domenii specifice, reglementate de reglementări tehnice, MOLDAC desfășoară o activitate practică de colaborare cu Ministerele de specialitate care sunt autorități de reglementare pentru anumite domenii. Până în prezent MOLDAC are încheiate convenții cu 5 ministere privind colaborarea în vederea recunoașterii organismelor de evaluare a conformității acreditate:

Cu Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare pentru 2 scheme de certificare:

- Certificarea produselor ecologice și
- Certificarea conformității produselor agroalimentare.

Cu Ministerul Economiei pentru evaluarea conformității produselor conform următoarelor Directive Europene transpuse în legislația națională:

- Jucării,
- Echipamente de joasă tensiune,
- Aparatură consumatoare de combustibili gazoși,
- Cazane noi de apă caldă cu combustie lichidă sau gazoasă,
- Ascensoare,
- Echipamente sub presiune.

Un domeniu specific de colaborare cu Ministerul Economiei este acreditarea Laboratoarelor de Verificare Metrologice în scop de desemnare a acestora în conformitate cu prevederile Legii metrologiei nr. 647 din 17.11.95.

6.3 Collaboration at national level

Taking into account that accreditation is a tool used by regulators to assess the technical competence and impartiality of conformity assessment bodies for specific areas, covered by technical regulations, MOLDAC collaborates with specialized ministries who are regulators for some areas. So far MOLDAC has signed agreements with five ministries with view to cooperate for the recognition of accredited conformity assessment bodies as follows:

With the Ministry of Agriculture and Food Industry for two certification schemes:

- Certification of ecological products,
- Certification of food products conformity.

With the Ministry of Economy for product conformity assessment according to the following European Directives transposed to the national legislation:

- Toys,
- Low voltage equipment,
- Machinery burning gaseous fuels,
- New hot water boilers, liquid or gaseous fuels,
- Elevators,
- Under pressure equipment.

A specific area of cooperation with the Ministry of Economy is the accreditation of the Metrological Verification Laboratories for the purpose of designation them in accordance with the Law on metrology no. 647 of 17.11.95.

Cu Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor pentru evaluarea conformității produselor conform următoarelor Directive Europene transpuse în legislația națională:

- Echipamente terminale de radio și telecomunicații,
- Echipamente de joasă tensiune,
- Compatibilitate electromagnetică.

Cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor pentru evaluarea conformității produselor conform Directivei Europene transpusă în legislația națională:

- Produse pentru construcții.

Cu Ministerul Sănătății pentru evaluarea conformității dispozitivelor medicale conform Directivelor Europene transpuse în legislația națională :

- Dispozitive medicale,
- Dispozitive medicale pentru diagnostic in vitro,
- Dispozitive medicale implantabile active.

Alte 3 Convenții sunt în curs de pregătire cu:

- Ministerul Mediului,
- Ministerul Afacerilor Interne,
- Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor.

MOLDAC are încheiate Acorduri de colaborare cu Institutul Național de Standardizare și Institutul Național de Metrologie. Alte 2 Acorduri de colaborare sunt în proces de pregătire cu Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Camera de Comerț și Industrie.

6.4 Colaborarea la nivel european și internațional

În calitate de Membru Asociat al Cooperării Europene pentru Acreditare (EA) reprezentanții MOLDAC au participat la 13 activități EA (Comitete Laboratoare, Certificare, Inspecții, Comunicare și Publicare, MLA,

With the Ministry of Information and Communication Technology for product conformity assessment according to the following European Directives transposed to the national legislation:

- Radio and telecommunications terminal equipment,
- Low voltage equipment,
- Electromagnetic compatibility.

With the Ministry of Regional Development and Construction for products conformity assessment under European Directives transposed to the national legislation:

- Construction products.

With the Ministry of Health for medical devices conformity assessment according to European Directives transposed to the national legislation:

- Medical devices,
- Medical devices for in vitro diagnostics,
- Medical devices active implantable.

Other three Conventions are in preparation with:

- Ministry of Environment,
- Ministry of Internal Affairs,
- Ministry of Transport and Road Infrastructure.

MOLDAC has concluded cooperation agreements with the National Institute of Standardization and National Institute of Metrology. Other two cooperation agreements are under preparation with the Consumer Protection Agency and the Chamber of Commerce and Industry.

6.4 Collaboration at the European and international levels

As an Associate Member of the European co-operation for Accreditation (EA) MOLDAC's representatives participated in 13 EA activities (Laboratories Committees, Certification, Inspections, Communications and

Adunarea Generală). În rezultatul participărilor au fost propuse 25 acțiuni dintre care 18 au fost deja realizate.

În calitate de Membru afiliat al Cooperării Internaționale pentru Acreditarea Laboratoarelor (ILAC) un reprezentant MOLDAC a participat la Adunarea Generală.

În calitate de Membru al Consiliului Eurasiatic Interstatel pentru standardizare, metrologie și certificare (EASC) reprezentanții MOLDAC au participat la 4 activități, în rezultatul cărora au fost propuse 7 acțiuni și toate au fost realizate.

În calitate de Membru al Asociației Interregionale pentru Standardizare (IRSA) reprezentanții MOLDAC au participat la 2 activități, au propus 3 acțiuni și toate au fost realizate.

Reprezentanții MOLDAC au efectuat 4 vizite la invitația instituțiilor din domeniul evaluării conformității din alte țări, în rezultatul cărora au fost propuse 10 acțiuni, din care 8 au fost realizate.

MOLDAC are încheiate 16 Acorduri bilaterale de colaborare cu alte Organisme Naționale de Acreditare din alte țări din care 4 au fost încheiate în anul 2014 (EAK - Estonia, BATA - Bosnia și Herțegovina, HAA - Croația, ATCG - Muntenegru).

În cadrul Acordurilor de colaborare reprezentanții MOLDAC au efectuat vizite de studiu la RENAR, TURKAK, LATAK, iar Directorul ATCG din Muntenegru a efectuat o vizită de lucru la sediul MOLDAC în cadrul căreia a fost semnat Acordul de Colaborare.

Publications, MLA, the General Assembly). As a result of participation were proposed 25 actions of which 18 have already been completed.

As an affiliate member of the International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC) one MOLDAC representative attended the General Assembly.

As a member of the Interstate Council of the Eurasian standardization, metrology and certification (EASC) MOLDAC representatives participated in four activities, following 7 actions were proposed and all of them were achieved.

As a Member of the Interregional Association for Standardization (IRSA) MOLDAC representatives participated in 2 activities, there were proposed 3 actions and all of them have been accomplished.

MOLDAC representatives have made 4 visits at the invitation of conformity assessment institutions in other countries, as a result were proposed 10 actions, of which 8 were achieved.

MOLDAC has concluded 16 bilateral agreements of cooperation with other national accreditation bodies in other countries, of which 4 were completed in 2014 (EAK - Estonia, BATA - Bosnia and Herzegovina, HAA - Croatia, ATCG - Montenegro).

In collaboration agreements MOLDAC representatives have made study visits to RENAR, TURKAK, LATAK. ATCG Director of Montenegro made a working visit to the MOLDAC headquarters during which the Collaboration Agreement was signed.

6.5 Proiectul Twinning

În perioada 23 mai 2012 – 16 septembrie 2014 MOLDAC a beneficiat de Proiectul Twinning finanțat de Comisia Europeană.

Proiectul a avut ca scop consolidarea capacităților Centrului Național de Acreditare pentru a deveni semnatar al Acordului Multilateral cu Cooperarea Europeană pentru acreditare EA și să stabilească condiții pentru recunoașterea internațională în viitor a rezultatelor evaluării conformității acreditate.

Proiectul a avut 4 componente:

1. Dezvoltarea cadrului legal în conformitate cu Regulamentul UE 765/2008/EC;
2. Dezvoltarea sistemului de management al MOLDAC;
3. Extinderea competenței MOLDAC pentru acreditarea noilor domenii;
4. Utilizarea acreditării în scopul înțelegerii mai aprofundate a oportunităților de evaluare a conformității.

În rezultatul proiectului au fost elaborate noi documente ale sistemului de management. Au fost organizate 33 de instruirii, care au cuprins un spectru larg de tematici, inclusiv versiunile noi ale standardelor ISO/CEI 17020, ISO/CEI 17065, ISO/CEI 17021, ISO 19011.

Tematicile instruirilor:

- ISO/CEI 17021 Evaluarea conformității. Cerințe pentru organisme care efectuează audit și certificare ale sistemelor de management (lectori: Magnus PEDERSON și Else-Hanna ELGASEN),
- ISO/CEI 17065 Evaluarea conformității. Cerințe pentru organisme care certifică produse, procese și servicii (lector: Magnus LIEDBERG),

6.5 The Twinning Project

From 23 May 2012 to 16 September 2014 MOLDAC was the beneficiary of a Twinning Project financed by the European Commission.

The purpose of the project was to strengthen the capacities of the National Accreditation Centre, so that it becomes signatory to the Multilateral Agreement of the European co-operation for Accreditation (EA), and establishes the circumstances for future international recognition of accredited conformity assessment results.

The Project had 4 components:

1. Development of the legal framework according to EU Regulation 765/2008/EC;
2. Development of MOLDAC management system;
3. Extension of MOLDAC accreditation competences for new areas;
4. Improved accreditation use through greater understanding of the obligations and opportunities of ensuring the parity of Conformity Assessment.

During the Project, the new management system documents were drafted. 33 training sessions were organized, covering a wide spectrum of subjects, including trainings on the new versions of the standards: ISO/IEC 17020, ISO/IEC 17065, ISO/IEC 17021, ISO/IEC 19011.

Training topics:

- ISO/IEC 17021 Conformity assessment. Requirements for bodies providing audit and certification of management systems (trainers: Magnus PEDERSON and Else-Hanna ELGASEN),
- ISO/IEC 17065 Conformity assessment. Requirements for bodies certifying products, processes and services (trainer: Magnus LIEDBERG),

- ISO 19011 Ghid pentru auditarea sistemelor de management (lectori: Else Hana ELGASEN și Helen DAHL),
- ISO 15189 Laboratoare medicale. Cerințe pentru calitate și competență,
- ISO/CEI 17020 Evaluarea conformității. Cerințe pentru funcționarea diferitelor tipuri de organisme care efectuează inspecții (lectori: Dick NUMMELIN și Per LUNDMARK),
- Documentele ILAC: Politicile ILAC P9, ILAC P10, ILAC P14 (lectori: Peter UNGER și Larisa NOVAC).

În cadrul proiectului, MOLDAC a fost supus la 2 evaluări EA paritare simulate de către evaluatorii EA Ed WIELES (RvA) și Magnus PEDERSEN (SWEDAC).

- ISO 19011 Guideline for auditing management systems (trainers: Else Hana ELGASEN and Helen DAHL).
- ISO 15189 Medical laboratories - Requirements for quality and competence,
- ISO/IEC 17020 Conformity assessment - Requirements for the operation of various types of bodies performing inspection (trainers: Dick NUMMELIN and Per LUNDMARK),
- ILAC documents: ILAC P9, ILAC P10, ILAC P14 policies (trainers: Peter UNGER and Larisa NOVAC).

MOLDAC went through two mock peer evaluations performed by EA evaluators: Ed Wieles (RvA) and Magnus Pedersen (SWEDAC).

Ședința de închidere a evaluării paritare simulate

Closing meeting of mock peer evaluation

În cadrul acestui proiect cu implicarea a 30 experți (Ed WIELES, Merih Malmqvist NILSSON, Elsbeth JOHANSSON, Curt-Peter ASKOLINI, Anna Linse LOFGREN, Andre Pieter BAREL, Else Hana ELGASEN) de la alte ONA, semnatare EA MLA: SWEDAC din Suedia, RvA din Olanda au fost organizate aproximativ 100 de activități din care:

Nr.	Activitate	Rezultat
1	Instruiri	33
2	Participanți la instruiri	475
3	Conferințe	5
4	Vizite de studiu la RvA și SWEDAC	6
5	Evaluatori MOLDAC participanți în echipele de evaluare SWEDAC în calitate de observatori	5
6	Evaluatori de la alte ONA, semnatare EA MLA, membrii echipelor de evaluare MOLDAC	6
7	Participanți la activitățile EA	19
8	ONA, semnatare EA MLA, participante în cadrul proiectului Twinning	5
9	Evaluări paritate simulate	2
10	Evaluatori șefi MOLDAC monitorizați	9

In the frame of the Twinning Project approximately 100 activities were delivered with the involvement of more than 30 experts from SWEDAC and RvA (Ed Wieles, Merih Malmquist Nilsson, Elsbeth Johansson, Curt Peter Askolin, Andre Barel, Else Hanna Elgasen); among these activities we can mention:

Nr.	Activity	Results
1	Training sessions	33
2	Participants in trainings	475
3	Conferences	5
4	Study visits in RvA and SWEDAC	6
5	MOLDAC assessors included in SWEDAC evaluation team as observers	5
6	The EA MLA signatory ABs assessors included in the MOLDAC assessment team	6
7	Participants in the EA activities	19
8	The EA MLA signatory NABs participants in the Twinning project	5
9	Mock peer evaluations	2
10	MOLDAC lead assessors monitored	9

Conferința de închidere a Proiectului Twinning

Closing conference of Twinning Project

Rezultate financiare

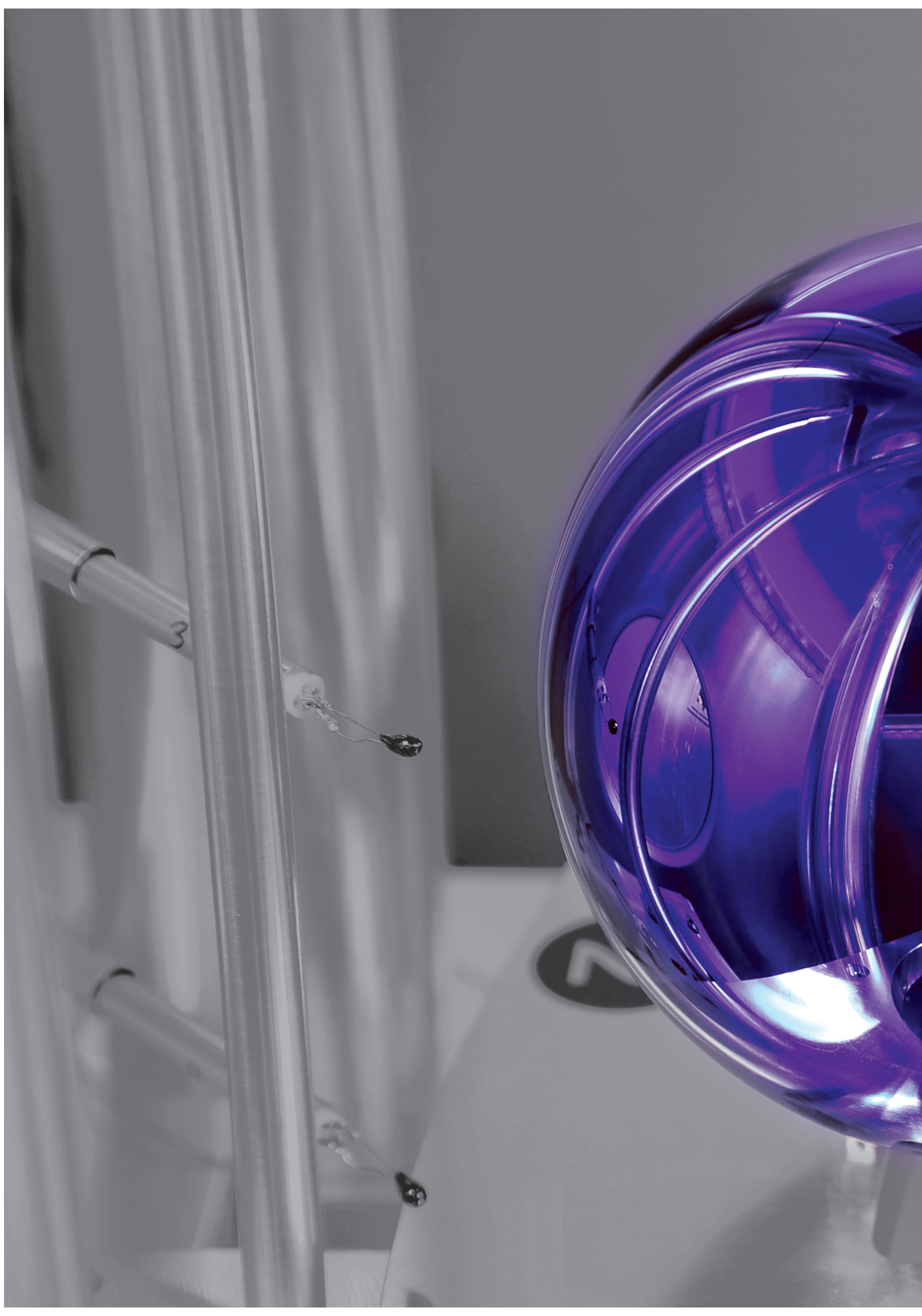
Nr.	Denumire servicii prestate	2014 MDL	2014 %	2013 MDL	2013 %
1	Accreditare LÎ	2 149 275	54.64	1 512 410	51.01
2	Accreditare OC	978 412	24.87	645 955	21.79
3	Atestare LÎ	497 362	12.64	382 734	12.91
4	Instruri OEC	307 838	7.83	422 150	14.24
5	Altele	13 118	0.02	8 004	0.05
Total venituri		3 946 005	-	2 971 253	-
Total cheltuieli		3 884 721	-	2 887 673	-
Rezultat financiar		61 284	-	83 580	-

Venit de la bugetul de stat	Primit	Realizat	Sold
	2 000 000	1 634 990	365 010

Financial Results

No.	Name of service provided	2014 MDL	2014 %	2013 MDL	2013 %
1	TL Accreditation	2 149 275	54.64	1 512 410	51.01
2	CB Accreditation	978 412	24.87	645 955	21.79
3	TL Attestation	497 362	12.64	382 734	12.91
4	Personnel trainings CAB	307 838	7.83	422 150	14.24
5	Other	13 118	0.02	8 004	0.05
Total income		3 946 005	-	2 971 253	-
Total costs		3 884 721	-	2 887 673	-
Financial result		61 284	-	83 580	-

State Budget Finance	Achieved	Accomplished	Balance
	2 000 000	1 634 990	365 010

Adresa:
Ștefan cel Mare 162, oficiul 1322, MD 2004, Chișinău, Moldova
e-mail: acreditare@moldac.gov.md